

Розділ II
Сучасні форми протидії кримінальним практикам

ПАЛЮК
Василь Павлович

**«УСВІДОМЛЮЮЧИ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ПЕРЕД БОГОМ...» – ЗА ТЕКСТОМ ПРЕАМБУЛИ
КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ**

Положення ст. 52 Конституції колишнього СРСР, в склад якого на той період входила Українська РСР, передбачали відділення церкви від держави. Така позиція ґрунтувалась на марксистсько-ленінській теорії [25, с. 109; 12, с. 416], яка спочатку диктувалась «політичною боротьбою та глибоко емоційним атеїзмом» [14, с. 57], а в наступному – на ознаках «кровавого атеїзму». Відомо, що «атеїзм» (від *грец.* – *безбожний*) – «заперечення існування Бога; відмова від релігійних вірувань; безбожність, безвір'я» [4, с. 27], а тому світоглядом вірування є витвором самої людини. Щодо змісту тогочасного «кровавого атеїзму», то він розвивався з достатньою впертістю та наполегливістю. Так, Президія ВЦВК – вищий орган законодавчої влади Радянської Росії – 2 січня 1922 р. прийняла, а 23 лютого 1922 р. опублікувала постанову «Про ліквідацію церковного майна» [1, с. 34] «нібито для боротьби з голодом. Насправді – для порятунку влади та поповнення валютного фонду» [10]. Однак, 16 березня 1922 р. Політбюро ЦК РКП (б), враховуючи активний супротив народу, прийшов до висновку, що: «справа про ліквідацію церковного майна ще не підготовлена» [21]. Водночас, В. І. Ленін, заперечуючи проти вказаної м'якотілості, в листі до В. М. Молотова від 19 березня 1922 р. наголосив про жорстоку політику (*мовою оригіналу* – *авт.*): «чем больше число представителей реакционного духовенства и реакционной буржуазии удастся нам по этому поводу расстрелять, тем лучше. Надо именно теперь, – писав він, – проучить эту публику так, чтобы на несколько десятков лет ни о каком сопротивлении они не смели и думать» [19; 11]. Того ж року В. І. Ленін надає проект Кримінального кодексу та вказівку до нього (*мовою оригіналу* – *авт.*): «суд должен не устраниать террор, а обосновать и узаконить его...». На підставі чого, лише «за 1922 р. було знищено 29 православних єпископів, 8100 священників і ченців, з них 3 447 черниць і послушниць. До вересня того ж року у фонд надійшло 34 пуди золота, 82 пуди срібла, 333456 діамантів тощо» [20]. Теоретичне підґрунтя та наслідки «кровавого атеїзму» за радянських часів можна порівняти, наприклад, з наслідками іспанської інквізиції, «творцем та ідеологом якої був Т. Торквемада, що переслідував марранів, яких вважав винних у віровідступництві» [5, с. 237–249]. Тому не випадково, що радянський атеїзм ґрунтувався виключно на науковому світогляді із зазначенням, що «наука та релігія непримиримі» [15, с. 397], а встанов-

лення особливостей появи Всесвіту і людини та їх розвиток – завдання матеріалістичної за ідеологією науки.

В демократичних країнах відношення до цього питання вирішується по іншому, наприклад, воно визнається на законодавчому рівні. Так, в тексті «Декларації незалежності США» 1776 р., яка посідає «визначне місце у політичній історії США і віддзеркалює тогочасну просвітницьку політичну теорію» [2, с. 12], підкреслюється: «ми виходимо з тієї самоочевидної істини, що всі люди створені рівними та наділеними їхнім **Творцем**» (вид. – **авт.**) [13, с. 21]. В цьому тексті йде мова про «походження невідчужуваних (природних) прав, які прямо пов'язуються з природним правом, тобто вони створюються з волі Бога і не залежать від волі держави» [24, с. 17]. Характерно, що викладена вище позиція щодо Творця не відтворена в Конституції США але в преамбулі Конституції Бразилії, яка знаходиться в Південній Америці, вживається словосполучення «під заступництвом **Бога**» (вид. – **авт.**) [8].

Повертаючись до Європи, слід наголосити, що слова про Бога також зустрічаються в деяких конституціях країн Європейського Союзу. Зокрема, в преамбулі Основного Закону Федеративної Республіки Німеччини підкреслюється: «усвідомлюючи свою відповідальність перед **Богом** і людьми...» (вид. – **авт.**) [18, с. 181]. Водночас, в преамбулі Конституції Польської Республіки зроблено акцент на те, що: «ми, Польський Народ – всі громадяни Республіки, як віруючі в **Бога**, що є джерелом істини, справедливості, блага і краси» та «з почуттям відповідальності перед **Богом** або перед власною совістю...» (вид. – **авт.**) [9]. В контексті цього ж питання преамбула Конституції Ірландії наголошує: «в ім'я **Пресвятої Трійці** ... смиренно визнаючи всі наші обов'язки перед нашим Священним Паном **Ісусом Христом**, який підтримував наших батьків в століттях випробувань...» (вид. – **авт.**) [7, с. 324].

Важливо, що в преамбулі Конституції України – держави, яка обрала європейський шлях розвитку – також міститься вислів: «усвідомлюючи відповідальність перед **Богом**, власною совістю, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями...» (вид. – **авт.**). З цього приводу наголошується, що: «хоча відповідальність, про яку йдеться в даній частині преамбули, за своєю сутністю є відповідальністю морально-політичною, а не юридичною (той, хто знехтував нею, може бути судимий лише судом історії), все ж не слід применшувати значення цієї конституційної формули» [22, с. 8]. До того ж, зазначена у преамбулі формула дає підстави для наступних додаткових висновків. По-перше, в нашій державі, яка обрала європейських шлях розвитку, визначене «конституційне місце» Творця, як всеосяжного судді, відповідь перед яким є пріоритетним в порівнянні з відповідальністю перед власною совістю або всіма поколіннями людей. По-друге, усвідомлення відповідальності перед Богом, який

створив людину за своїм образом і подобою, дає підстави фахівцям, які застосовують Конституцію та закони України, дотримуватися правил Святого Письма. По-третє, в даний час, на відміну від радянського «кровоавого атеїзму», на рівні Конституції України відображені підстави для більш ґрунтового дослідження положень Біблії – головного джерела християнського віровчення.

Біблія – збірне поняття, яке походить від грецьких слів (*biblos* та *biblia*), що означають книга, яка поділяється на дві частини: Святе Письмо *Старого Завіту* та Святе Письмо *Нового Завіту*. Характерно, що вона створювалася протягом 1500 років, а її авторами були близько 40 осіб: царі, рибалки, священики, державні службовці, фермери, пастухи і лікарі. З усієї цієї розмаїтості виникла неймовірна гармонія, із загальними темами, що проходять від початку до кінця. Це пояснюється тим, що Біблія має лише одного Автора – Самого Бога та натхнення Їм, оскільки: «се Писання богодухновенне і корисне для навчання, для викривання, для виправлення, для наставляння в праведності» (2 Тим. 3. 16) [3, с. 1351]. Люди писали саме те, що Бог хотів, оскільки: «слова Господні – слова чисті, срібло, очищене від землі, сім разів переплавлене» (Пс. 11. 7) [3, с. 578–579] адже: «ніколи не було пророцтва з людської волі, а промовляли його святі Божі люди, натхненні Духом Святим» (2 Пет. 1. 21) [3, с. 1270]. Отже, Біблія – це Слово Бога, яке «подароване Богом людині» [16, с. 24], що не знає територіальних кордонів, доступне для розуміння і дослівного відтворення його тексту людьми, наприклад, св. Марією Єгипетською, [6, с. 156], яка не вміла читати і не бачила за свій вік тексту Святого Письма, але знала дослівно його зміст.

Між тим, сучасні дослідники тексту Святого Письма повинні враховувати, що Біблія не містить «єдиного терміно-поняття «право» та визначень права як такого, але у них використовується низка близьких за значенням термінів, які однаково перекладаються з давньоєврейської та грецької на українську мову як «закон», хоча мають на увазі різні поняття» [17, с. 41]. Вказаний висновок має право на існування, оскільки є слушним.

Таким чином, викладене дає право наголосити, по-перше, що Божественна реальність завжди залишається потаємною, оскільки вона пізнається в залежності від можливостей людини. Власне цим «недосконалий дух захищається від безмірного, від того, що перевищує його сили, і це зберігає нашу свободу перед Богом. Осягнення його відбувається поступово, в суворій відповідності з готовністю людини до містичної зустрічі» [14, с. 63], яка сьогодні настала. По-друге, вживана формула преамбули Конституції України – усвідомлюючи відповідальність перед Богом – надала можливість не лише здійснити «кардинальний поворот науки до Бога» [23, с. 43–56], а також досліджувати Божественні закони за та пе-

ревіряти відповідність норм чинного національного законодавства до положень Біблії.

Література:

1. Архивы Кремля. В 2-х кн. – Кн. 1. Политбюро и церковь. 1922–1925 г. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН); Новосибирск: Сибирский хронограф, 1997. – 456 с.
2. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США / В. Бернхем. – К.: Україна, 1999. – 554 с.
3. Біблія. Книги священного писання Старого та Нового завіту. Переклад українською Патріарха Філарета (Денисенка). – К.: Видання Київської Патріархії Української Православної Церкви Київського патріархату, 2004. – 1407 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
5. Григулевич И. Р. Инквизиция / И. Р. Григулевич. – 3-е изд. – М.: Политздат, 1985. – 448 с.
6. Житие преподобной Марии Египетской // Великий канон Андрея Критского. Мариино стояние. Двенадцать Евангелий святых страстей. – К.: Послушник, 2013. – 192 с.
7. Конституция Ирландии (29 декабря 1937 г.). В кн.: Конституции государств Европейского Союза. Под общ. ред. и со вступительной статьей директора Института законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ Л. А. Окунькова. – М.: Издательская группа ИНФРА-М – НОРМА, 1997. – 816 с.
8. Конституция Федеративной Республики Бразилия (5 октября 1988 г.) // Russobras [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.russobras.ru/constitution.php>.
9. Конституція Польської Республіки (2 квітня 1997 р.) [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://blog.vladey.com.ua/konstituciya-polskoj-respubliki-ukraïnskoyu-movoyu/>.
10. Кривова Н. А. Власть и Церковь в 1922–1925 гг. [Электронный ресурс] / Н. А. Кривова. – Режим доступу: <http://krotov.info/history/20/krivova/kriv02.html>.
11. Латышев А. О. рассекречивание трудов Ленина. К 132-летию со дня рождения [Электронный ресурс] / А. О. Латышев. – Режим доступу: http://neofit.narod.ru/revolution/lenin_latyshev.html
12. Ленин В. И. Задачи союзов молодежи // Ленин В. И. Избранные произведения: В 3-х т. / В. И. Ленин. – Т. 3. – М.: Политиздат, 1982. – 856 с.
13. Международные акты о правах человека (сборник документов). – М.: Норма, 1998. – 456 с.
14. Мень А. В. История религии: В поисках Пути, Истины и Жизни: В семи томах. Т. 1. Истоки религии / А. В. Мень ; Предисл. С. С. Аверинцева; Худож. В. Г. Виноградов. – М.: СП «Слово», 1991. – 287 с.
15. Настольная книга атеиста / С. Ф. Анисимов, Н. А. Аширов, М. С. Беленький и др.; Под общ. ред. С. Д. Сказкина. – 7-е изд., испр. и доп. – М.: Политиздат, 1983. – 448 с.
16. Ни В. Семь чудес Библии. Семь главных тем Библии в шестидесяти легких для понимания уроках / В. Ни, У. Ли. – М.: Живой поток, 1992. – 131 с.
17. Оборотов І. Г. Терміно-поняття «закон» у Біблійних текстах / І. Г. Оборотов // Zbornik prispevkov z medzinarodnej vedeckej konferencie: PRAVNA VEDA A PRAX: VYZVY MODERNYCH EUROPSKYCH INTEGRACNYCH PROCESOV (27–28 novembra 2015). – Bratislava. – 2015. – 248 p.

18. Основной Закон Федеративной Республики Германии (23 мая 1949 г.) // Конституции государств Европейского Союза / Под общ. ред. и со вступительной статьей директора Института законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ Л. А. Окунькова. – М.: Издательская группа ИНФРА-М – НОРМА, 1997. – 816 с.
19. Письмо Молотову для членов Политбюро ЦК РКП(б) (19 марта 1922) / [Электронный ресурс]: – Режим доступа: <http://www.illuminats.ru/home/29-new/3532-religion-is-the-opium-of-the-people>.
20. Релікти комуністичного минулого // Волинь. – 2006. – 28 жовтня. – № 560 / [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.volyn.com.ua/?arch=560&article=0&rub=32>.
21. Сорокин А. Правда о лжи. К 90-летию декрета ВЦИК РСФСР от 23 февраля 1922 года об изъятии церковных ценностей / А. Сорокин // Легитимист / [Электронный ресурс]: – Режим доступа: <http://legitimist.ru/sight/history/2012/02/pravda-o-lzhi.html>.
22. Теліпко В. Е. Науково-практичний коментар Конституції України. Станом на 1 грудня 2010 р. / В. Е. Теліпко ; За ред. В. Л. Мусяки. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 544 с.
23. Тихоплав В. Ю. Кардинальный поворот / В. Ю. Тихоплав, Т. С. Тихоплав. – СПб.: ИД «ВЕСЬ», 2002. – 304 с. – (Серия «На пороге Тонкого Мира»).
24. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. Шевчук. – К.: Реферат, 2009. – 848 с.
25. Энгельс Ф. Развитие социализма от утопии к науке // Маркс К., Энгельс Ф. Избранные произведения: В 3-х т. Т. 3. – М.: Политиздат, 1981. – 643 с.

СИДОРЕНКО
Олена Михайлівна
ВЕРЦЮХ
Михайло Михайлович

КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Механізм захисту прав і свобод громадян, що спрацьовує у процесі взаємодії органів влади і громадянського суспільства на сучасному етапі розвитку, є державним гарантом від відомчого чи неправомірного втручання і впливу. Влада у цілому – це авторитетна сила, що має реальну можливість здійснювати свою волю у соціальному житті, використовуючи різні засоби і методи, у тому числі і примусу. Відповідно до ст. 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу й судову. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [1, ст. 55]. Судова влада – це різновид державної влади, яка є системою державних судових органів, що покликані здійснювати правосуддя в Україні